

UDK: 159.923.31:159.942	Godišnjak za psihologiju, vol 5, No 6-7., 2008, pp.169-186	ISSN 1451-5407
----------------------------	---	----------------

Lidija Đurđić,

Bojana Dimitrijević,
Filozofski fakultet, Niš

EMOCIONALNI PROFIL I DOŽIVLJAJ TELA KOD OSOBA SA TETOVAŽOM

Rezime

Osnovni cilj našeg istraživanja bio je da se prikaže emocionalni profil i doživljaj tela kod osoba sa tetovažom. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 120 ispitanika, u okviru koga je bilo 60 tetoviranih i 60 netetoviranih osoba. U obe grupe bilo je po 30 muškaraca i 30 žena starosti od 20 do 30 godina. Grupe su ujednačene i po obrazovanju. Korišćeni su Pluchikov indeks emocija Body Distortion Questinnaire, i Lista osnovnih podataka. Pretpostavka od koje smo krenuli je bila da se emocionalni profil i doživljaj tela tetoviranih ljudi značajno razlikuju od emocionalnog profila i doživljaja tela kod netetoviranih ljudi. Polazne hipoteze istraživanja su većim delom potvrđene.

***Ključne reči:** emocionalni profil, doživljaj tela, tetovaža*

Uvod

Tetovaže su trajna obeležja koja nastaju unošenjem pigmenta u dermalni sloj kože kroz njen gornji sloj. Kao i ostali oblici bodyart-a, odskora su postale jako popularne širom sveta. Tetovaža je možda telesni ukras, ali zbog prisustva bola i trajnosti, veoma različit od uobičajenih ukrasa poput nakita, šminke...

Starija istraživanja traže i uglavnom nalaze psihijatrijsku patologiju kod tetoviranih ljudi. Ali, ona su, u najvećem broju slučajeva, rađena na

subpopulacijama kao što su vojnici, psihijatrijski pacijenti, narkomani... tako da se ne mogu odnositi na tetoviranog čoveka danas.

Da bi istražili fenomen današnjeg tetoviranog čoveka, sproveli smo istraživanje koje se bavi pretpostavkom da se populacija ljudi sa tetovažom na izvestan način razlikuje od populacije koja nije tetovirana. U istraživanju smo se opredelili za ispitivanje doživljaja tela i emocionalnog profila kod osoba sa tetovažom.

Istorija tetovaže

Kroz istoriju¹ tetovaža nije bila samo ukras, već i znak pripadnja nekom rodu, totemu, svedočila o socijalnoj pripadnosti vlasnika, ili joj se pridavala neka magijska sila.

Tetovaža ima dugu i bogatu istoriju. Postoji u različitim kulturama od davnina. Veruje se da je postojala još kod pećinskih ljudi. Prvi neosporan dokaz je ledena mumija s očuvanim tetovažama zvana "Ötzi" pronađena u Alpima, stara oko 5400 godina. Veruje se da je tetovaža postojala još kod **pećinskih ljudi**. Skoro da nema plemena, gde se nije praktikovala: Evropa, Azija, Severna i Južna Amerika, Okeanija. U **Borneu**, žene su bile umetnici tetoviranja, što je bila kulturna tradicija. One su pripremale crteže u zavisnosti od toga kakav je bio socijalni status u plemenu

¹ Detaljnije na site-u www.designboom.com, A brief history of tattoos

individue koja nosi te crteže. Dajaci sa **Bornea** su verovali da u lokalnom raju "Apo-Kezio" sve dobija novi kvalitet, suprotno od zemaljskih: svetlo postaje tamno, gorko - slatko itd. Zato su se tetovirali u tamne boje. Posle smrti, boja se menjala, postajala svetla i te "svetline" je bilo sasvim dovoljno da prenesu vlasnika tetovaže u lokalni raj "Apo-Kezio". Tetovaže među plemenima Indonezije i Polinezije su najbolji antropološki dokaz socijalnog značaja tetovaže. **Polinezi** su razvili tetovaže koje su označavale plemensku pripadnost, porodicu i status. Postoje dokazi da su i **Inke i Maje** koristili tetoviranje u ritualima. Postoje i opisi tetovaža u delima **grčkih, rimskih i egipatskih** hroničara. Egipatske tetovaže imale su uglavnom ritualno značenje. U grčkoj i rimskoj kulturi tetovirani su robovi, ali je tetovaza služila i kao kaznena mera. Grci su tetoviranje

koristili i kao način komunikacije između špijuna. Tetovaže su označavale špijune i pokazivale njihov hijerarhijski rang.

Sa širenjem **hrišćanstva** običaj tetoviranja je bio zabranjen kao deo paganskih obreda, tim pre, što je i u Starom Zavetu postojala zabrana. Bila je toliko stroga da se Evropljani nisu tetovirali do XVIII veka. Kapetan Džems Kuk je dao najveći doprinos renesansi tetovaže. Kada se vratio sa plovidbe 1769. godine doneo je sa Tahitija ne samo reč "tattoo", već i doveo sa sobom Velikog Omai-ja, potpuno istetoviranog Polinežanina, koji je bio prava hodajuća galerija tetovaže (Earls i Hester, 1967). Nekoliko njegovih mornara su se i sami tetovirali. Tetovaža brzo postaje simbol avanturista i mornara. Jednom predstavljena Zapadu, tetovaža se sa mornara ubrzo širi na razne slojeve društva, od kriminalaca i narkomana do evropske aristokratije (Goldstein i Sewell, 1979). Ipak, tetoviranje je zadugo, uglavnom bilo privilegija mornara, kriminalaca i avanturista, da bi tek u današnje vreme postala toliko popularna da je mnogi smatraju modnim trendom.

Postoje različite **podela tetovaža**, zavisno od toga na kojoj osnovi se podela pravi. Na osnovu **značenja**² koju su imale u društvu kroz istoriju, postojale su plemićke tetovaže, identifikacione tetovaže, tetovaže kao oznake postignuća, terapijsko tetoviranje, obredno tetoviranje, dekorativno i kazneno tetoviranje. **Sadržaj** tetovaže i deli ih na etničke, simbolične, religiozne, ljubavne tetovaže, tetovaže osвете i tetovaže za ulepšavanje.

² Detaljnije na site-u www.tetoviranje.com- Povjest ukrašavanja tijela. Zelenović N.

Emocionalni profil

U ovom radu emocionalni profil ispitanika određen je uz pomoć Pluchikovog Indeksa Emocija.

Po Pluchiku, **emocije** su složena posledica lanca događanja koji započinje opažanjem emotivnih draži a kada se te emotivne draži kognitivno obrade, nastaje impuls za ponašanje i delovanje na sredinu, u cilju prilagođavanja.

Ceo taj lanac, a ne bilo koja njegova karika zasebno određuje se kao emocija. Osnovne (primarne) emocije su «građevinski materijal» za strukturisanje velikog broja crta ličnosti, koje nastaju njihovim mešanjem.

Pluchikova teorija sadrži deset opštih postulate i to su:

1. Pojam emocije se odnosi na sve nivoe evolucije, od životinje do čoveka.

2. Emocije imaju evolucionu istoriju i kod različitih vrsta se različito izražavaju.

3. Emocije služe prilagođavanju organizma i pomažu pri suočavanju sa ključnim problemima opstanka.

4. Uprkos tome što se emocije kod različitih vrsta ispoljavaju u različitim oblicima, postoje određeni zajednički elementi, odnosno prototipni (prvobitni) uzorci.

5. Postoji manji broj bazičnih, primarnih ili prototipnih emocija.

6. Ostale emocije su mešana stanja, derivati i kombinacije primarnih emocija.

7. Primarne emocije su hipotetički konstrukti.

8. Primarne emocije možemo da zamislimo kao parove polarnih suprotnosti.

9. Emocije se razlikuju prema stepenu međusobne sličnosti.

10. Svaka emocija može da se javi u različitom nivou jačine, odnosno stepenu uzbuđenja.

Emocionalni profil određen je kroz 8 dimenzija i to su sugestibilnost, nekontrolisanost, zaštita, depresivnost, odbacivanje, istraživanje, agresija i društvenost.

Slika tela

Slika tela predstavlja sistem međusobno povezanih predstava, ideja, emocija o vlastitom telu; to je mentalna reprezentacija osećanja sopstvene telesnosti.

Po Fisheru (1970) slika tela nije statična, već je uvek dinamična, osetljiva je na promene okoline, raspoloženja i fizičkog izgleda. Ona je u svojoj prirodi subjektivna, psihološka i nije nužno identična sa stvarnim telom. U osnovi naše slike o sebi nalazi se doživljaj vlastitog tela.

Najvažnije dimenzije konstrukata o telu su: svest o telu, granice tela i diferencijalna osetljivost površine delova tela. Pojedinci se međusobno razlikuju prema osetljivosti i svesti za zbivanja u telu, kao i prema oštrini opažanja granica. Veličina tela opaža se u zavisnosti od stvarne veličine, pola, crta ličnosti, uzrasta, stanja svesti, ali i zavisno od razvojnih perioda i razvojnih kriza. Fisher (1970) izdvaja sledeće dimenzije konstrukata o

telu: Veliko-malo, Zatvorenost-otvorenost, Granice, Koža, Prljavo i Depersonalizacija.

Koliko je slika tela danas važna, svedoči sve veći broj plastičnih operacija, psihičkih poremećaja, poremećaja ishrane, koji su upravo manifestacija negativne slike tela. Ova epidemija poremećaja povezana je sa socijalnim i kulturalnim pritiscima da svi sledimo jedan isti ideal lepote i da ono što odstupa od tog stereotipa ocenjujemo kao manje vredno. Spoljašnja lepota ima gotovo odlučujuću ulogu u socijalnim relacijama. Moderna estetika podrazumeva i tetovažu kao jedan od svojih elemenata. Po Bojanu Jovanoviću, etnologu na Balkanološkom institutu smatra da ličnost postaje zanimljiva kroz neobičnu tetovažu. Ne samo da privlači pažnju na sebe, već i na ličnost koja je takvu vrstu obeležja izabrala.

Istraživanja

Sredinom 20. veka psihijatri i psiholozi počeli su da proučavaju tetovirane osobe (Raspa i Cusack, 1990). Vršena su istraživanja na velikom broju tetoviranih ljudi koji su pripadali pojedinim segmentima društva (mornari, kriminalci, psihijatrijski pacijenti, zavisnici od droge).

Psihijatri su pokušavali i uspevali da dovedu u vezu tetovaže sa specifičnim psihijatrijskim dijagnozama, kao što su šizofrenija ili poremećaji ličnosti ili sa nepovoljnim socijalnim prilikama, kao što je siromaštvo.

Ferguson-Rayport i saradnici su 1995. izneli hipotezu da sadržaj tetovaže ima dijagnostički značaj za određena psihijatrijska stanja. Međutim, dokazi koje je izneo Goldstein (1979) upućuju na zaključak, da samo postojanje tetovaže, a ne njen umetnički sadržaj korelira sa pojedinim dijagnozama.

U skorije vreme tetovažom kao psihološkim fenomenom bavio se Paul Sweetman (2000). Po njemu porast popularnosti tetovaže, ne dovodi do njene rekonceptualizacije u modni fenomen. Permanentnost tetovaže ali i prisustvo bola, odvaja je od mode. Po njegovim nalazima tetovaže mogu biti interpretirane samo kao pokušaji da se osigura ili stabilizuje osećaj identiteta i tetoviranje; bez obzira na današnju popularnost tetovaža zadržava koncept fiksiranja identiteta.

Jedno od novijih istraživanja sproveo je u Hrvatskoj Pozgain (2004) sa saradnicima. On je proučavao vezu između tetoviranih ljudi i crta ličnosti na uzorku populacije hrvatskih ratnih veterana. Koristio je Pluchikov test i

zaključio da hrvatski ratni veterani koji poseduju tetovažu pokazuju povišenu impulsivnost, avanturizam, empatiju, i neuroticizam, u odnosu na netetovirane ratne veterane. Po Kuczkowskiom (2004), postoji mala razlika što se tiče iskustava iz ranog detinjstva i ličnih karakteristika između tetoviranih i netetoviranih osoba. Kod američkih studenata koji imaju tetovažu i pirsing postoji značajno povišenje rizičnog ponašanja, oni više upotrebljavaju alkohol i marihuanu i manje su socijalno prilagođeni.

Mnogi autori bavili su se u svojim istaživanjima motivacije za tetoviranje i obično se kod muškaraca navode: sklonost da se prati moda ili doživi identifikacija sa određenom grupom. Studija Burgera i Finkela (2002) je pokazala da je glavna motivacija za tetoviranje povećavanje samopoštovanja. Ispitanici tvrde da se sa tetovažom osećaju mnogo privlačnije. Kod žena se kao razlog za tetoviranje obično navodi isticanje individualnosti i seksualnosti.

Nema poznatih istraživanja na ovu temu na našim prostorima.

Metodološki pristup problemu

Predmet istraživanja je ispitivanje razlika u pogledu doživljaja tela i emocionalnog profila kod osoba koje imaju tetovažu u odnosu na osobe koje nemaju tetovažu.

Ciljevi istraživanja:

Utvrđiti da li postoji statistički značajna razlika u pogledu doživljaja tela između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.

Utvrđiti da li postoji statistički značajna razlika u emocionalnom profilu između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.

Hipoteze istraživanja

Opšte hipoteze:

OH1-postoje statistički značajne razlike emocionalnog profila između osoba koje su tetovirane i osoba koje nisu tetovirane.

OH2-postoje statistički značajne razlike u pogledu doživljaja tela između osoba koje su tetovirane i osoba koje nisu tetovirane.

Specifične hipoteze

1. Očekuje se značajno snižen nivo **Istraživanja** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.

2. Očekuje se značajno povišen nivo **Destruktivnosti** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.
3. Očekuje se značajno snižen nivo **Zaštite** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.
4. Očekuje se značajno snižen nivo **Orijentacije** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane
5. Očekuje se značajno povišen nivo **Odbacivanja** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.
6. Očekuje se značajno povišenje na dimenziji **Koža** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.
7. Očekuje se značajno sniženje na dimenziji **Prljavo** kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane.
8. Očekuje se da postoje statistički značajne razlike na dimenziji **Veliko- malo** između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.
10. Očekuje se da postoje statistički značajne razlike na dimenziji **Granice** između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.
11. Očekuje se da postoje statistički značajne razlike na dimenziji **Zatvorenost-otvorenost** između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.
11. Očekuje se da postoje statistički značajne razlike na dimenziji **Depersonalizacija** između osoba koje imaju tetovažu i osoba koje je nemaju.

Nezavisna varijabla u istraživanju je posedovanje najmanje 2 tetovaže naspram nepostojanju nijedne tetovaže na telu. Zavisne varijable su dimenzije na PIE testu - Istraživanje, Destruktivnost, Zaštita, Orijentacija, Odbacivanje; i dimenzije na BDQ testu - Koža, Prljavo, Veliko-malo, Granice, Zatvorenost-otvorenost, Depersonalizacija. Kontrolne varijable su pol, uzrast, obrazovanje, motivi tetoviranja, način tetoviranja i vrsta tetovaže. Kao merne instrumente koristili smo Listu osnovnih biografskih podataka, koja je pored pitanja o opštim socio-demografskim karakteristikama, sadržala i pitanja o razlozima i načinu tetoviranja, a od ispitanika je traženo i da opišu svoje tetovaže, zatim Pluchikov Indeks Emocija i Body Distortion Questionnaire (ovaj test nije standardizovan na našoj populaciji).

Rezultati istraživanja**0H1. Postoje statistički značajne razlike emocionalnog profila između osoba koje su tetovirane i osoba koje nisu tetovirane.**

Ova hipoteza je **delimično** potvrđena.

Tabela 1. Poređenje grupe ispitanika sa tetovažom i ispitanika bez tetovaže na dimenzijama Pluchikovog indeksa emocija (samo statistički značajne razlike)

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Zaštita	Nema tetovažu	44,03	26,61	2,705	0,008	0,242
	Tetoviran	32,08	21,52			
Odbrana (Odbacivanje)	Nema tetovažu	39,55	25,66	-2,044	0,043	-0,185
	Tetoviran	48,40	19,83			
Agresija (Destrukcija)	Nema tetovažu	38,38	24,57	-2,457	0,015	-0,221
	Tetoviran	48,40	19,83			
Istraživanje	Nema tetovažu	42,05	22,72	2,585	0,011	0,231
	Tetoviran	31,70	21,12			

Iz tabele možemo videti da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno niže vrednosti na dimenzijama Zaštita i Istraživanje, a statistički značajno više na dimenzijama Agresija (Destrukcija) i Odbrana(Odbacivanje). Najveća razlika između dve grupe dobijena je na dimenziji Zaštita.

U ovom postupku korišćeni su skorovi konvertovani u percentile. Razlike na ostalim dimenzijama PIE-a nisu statistički značajne.

I neka ranija istraživanja imaju slične rezultate. U istraživanju koje je sproveo Pozgain (2004) na uzorku hrvatskih ratnih veterana nađeno je da oni ispitanici, koji su tetovirani pokazuju povišenu impulsivnost, avanturizam, empatiju, i neuroticizam, u odnosu na netetovirane ratne veterane. Naši rezultati su delimično različiti, ali i naši ispitanici pokazuju povišenu impulsivnost i avanturizam, naime, kod tetovirane populacije, postoji povišenje na dimenziji Orijentacija.

0H2. Postoje statistički značajne razlike u pogledu doživljaja tela između osoba koje su tetovirane i osoba koje nisu tetovirane

Ova hipoteza **delimično** je potvrđena (pojavile su se razlike samo na dve dimenzije).

Tabela 2. Poređenje dve grupe u pogledu skorova na BDQ-u (samo statistički značajne razlike)

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Koža	Nema tetovažu	9,03	17,34	-2,062	0,042	-0,186
	Tetoviran	18,39	30,60			
Prljavo	Nema tetovažu	12,63	24,25	2,409	0,018	0,217
	Tetoviran	4,32	11,20			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno više vrednosti na dimenziji Koža, a statistički značajno niže vrednosti na dimenziji Prljavo od netetoviranih ispitanika.

Statistički značajne razlike postoje na dve dimenzije. To su dimenzije Koža i Prljavo. Nešto manje od trećine (po 19 od 60) ispitanika iz svake od grupa ima nulte skorove na svim dimenzijama BDQ (dakle ima dosta tetoviranih bez ikakve distorzije pa i one vezane za kožu, a isto važi i za netetovirane). Nema istraživanja koja bi mogla da potvrde ili opovrgnu ovaj rezultat. Ovaj test, po našim saznanjima, nije do sada korišćen za ispitivanje ovakve populacije.

Posebne hipoteze

1. Očekuje se značajno snižen nivo Istraživanja kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

Tabela 4. Poređenje grupe ispitanika sa tetovažom i ispitanika bez tetovaže na dimenziji **Istraživanje**

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Istraživanje	Nema tetovažu	42,05	22,72	2,585	0,011	0,231
	Tetoviran	31,70	21,12			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno niže vrednosti na dimenziji **Istraživanje** od ispitanika bez tetovaže.

Prema Baškovic – Milinković (1987) ličnost sa niskim skorom živi od danas do sutra tj. retko planira svoju budućnost, dezorganizovana je, kako misaono tako i u aktivnostima a nema ni samokontrole. Nedostatak samokontrole, prisustvo impulsivnost je u više navrata nađeno kao karakteristično za tetovirane osobe, kao na primer u istraživanju Pozgaina (2004).

2. Očekuje se značajno povišen nivo Destruktivnosti kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

Tabela 5. Poređenje grupe ispitanika sa tetovažom i ispitanika bez tetovaže na dimenziji **Destruktivnost**

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Agresija (Destrukcija)	Nema tetovažu	38,38	24,57	-2,457	0,015	-0,221
	Tetoviran	48,40	19,83			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno više vrednosti na dimenziji **Destruktivnost** od ispitanika bez tetovaže.

Osoba sa visokim skorom jeste agresivna, sklona prepiranju i dokazivanju a drugi je vide kao buntovnika. Tetovaža se kroz svoju istoriju povezivala sa buntovništvom, bila je obeležje zatvorenika, mornara i drugih

grupa za koje važi da su povišeno agresivne. U istraživanjima koje navode Grumet (1983), Earls (1967), Gittleson (1969) i brojni drugi istraživači, pokazalo se da postoji veza između tetoviranja i antisocijalnog poremećaja ličnosti, koji se između ostalog karakteriše i povišenom agresijom.

3. Očekuje se značajno snižen nivo Zaštite kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

Tabela 6. Poređenje grupe ispitanika sa tetovažom i ispitanika bez tetovaže na dimenziji **Zaštita**

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Zaštita	Nema tetovažu	44,03	26,61	2,705	0,008	0,242
	Tetoviran	32,08	21,52			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno niže vrednosti na dimenziji **Zaštita** od ispitanika bez tetovaže.

Prema Baškovac – Milinković (1987), osoba sa niskom samozaštitom u odnosu na prosečnu ličnost ima mnogo manje izraženu opreznost, više je sklona riziku, lako zapada u neprilike i čini opasne stvari koje nisu u njenom interesu. Niska Zaštita podrazumeva i nesigurnost u odnosu sa drugim ljudima, socijalnu i emocionalnu neadaptiranost. Veća sklonost ka riziku kod tetoviranih u odnosu na netetovirane osobe pronađena je i u istraživanju na tetoviranim osobama koje je sproveo Pozgain (2004) a po navodima Kuczkowskog (2004), kod američkih studenata koji imaju tetovažu i pirsing postoji značajno povišenje rizičnog ponašanja, oni više upotrebljavaju alkohol i marihuanu i manje su socijalno prilagođeni.

5. Očekuje se značajno povišen nivo Odbacivanja kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

EMOCIONALNI PROFIL I DOŽIVLJAJ TELA KOD OSOBA SA TETOVAŽOM

Tabela 8. Poređenje grupe ispitanika sa tetovažom i ispitanika bez tetovaže na dimenziji Odbacivanje

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Odbrana (Odbacivanje)	Nema tetovažu	39,55	25,66	-2,044	0,043	-0,185
	Tetoviran	48,40	19,83			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno niže vrednosti na dimenziji **Odbacivanje** od ispitanika bez tetovaže.

Osoba sa visokim skorom ima tendenciju da bude tvrdoglava, zlovoljna, sarkastična, maliciozna. Pretežno je kritična, sklona da odbacuje ljude i njihove ideje, drugi je obično smatraju za neprijatnu osobu. Mogli bismo je opisati kao "pasivno – agresivnu“, odbacujuću ličnost. Visok skor podrazumeva i sklonost da se tuđe ideje ne prihvataju. Prema Kostiću (2003) visok skor javlja se kod delinkvenata. Raniji nalazi potvrđuju prisustvo buntovnosti i psihopatskih crta kod tetoviranih pa se to moglo i ovde očekivati.

6. Očekuje se značajno povišenje na dimenziji Koža kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

Tabela 9. Poređenje dve grupe u pogledu skorova na BDQ-u (dimenzija **Koža**).

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Koža	Nema tetovažu	9,03	17,34	-2,062	0,042	-0,186
	Tetoviran	18,39	30,60			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno više vrednosti na dimenziji **Koža** od ispitanika bez tetovaže.

Tetovirani ispitanici doživljavaju sopstvenu kožu sa više distorzije, odnosno iskrivljenije doživljavaju svoju kožu nego netetovirani. Tetovirani ljudi svoju kožu pokrivenu tetovažama koriste za komunikaciju sa svojom sredinom tako da ona za njih, sem uobičajenih uloga koje koža ima, ima i tu

ulogu. To je bila osnovna pretpostavka na osnovu koje je i postavljena ova hipoteza. Nema istraživanja koja bi mogla da potkrepe ovaj rezultat.

7. Očekuje se značajno sniženje na dimenziji Prljavo kod osoba koje su tetovirane u odnosu na osobe koje nisu tetovirane. Ova hipoteza je potvrđena.

Tabela 10. Poređenje dve grupe ispitanika u pogledu skorova na BDQ-u (dimenzija **Prljavo**).

Dimenzija	Grupa	AS	SD	t	znač.	vel. efekta
Prljavo	Nema tetovažu	12,63	24,25	2,409	0,018	0,217
	Tetoviran	4,32	11,20			

Iz tabele vidimo da ispitanici sa tetovažom imaju statistički značajno niže vrednosti na dimenziji **Prljavo** od ispitanika bez tetovaže.

Tetovirani ispitanici svoje telo doživljavaju kao manje prljavo od netetoviranih ispitanika. Ovakvo očekivanje je postojalo zbog pretpostavke da su tetovirani ispitanici posvećeniji kultu tela i samim tim svoje telo opažaju kao manje prljavo. Ova dimenzija ukazuje na teškoce u prihvatanju tela, pa bi se moglo pretpostaviti da tetovirani ispitanici bolje prihvataju svoje telo. Takođe, ona ukazuje i na pretežno analnu problematiku pa se može zaključiti da je analna problematika manje zastupljena kod tetoviranih ispitanika.

Hipoteze koje se odnose na postojanje statistički značajnih razlika na dimenzijama Veliko, Malo, Depersonalizacija, Zatvorenost-otvorenost nisu potvrđene u ovom istraživanju.

Korelacija između dimenzija emocionalnog profila i razloga tetoviranja

Pokušali smo da utvrdimo da li određene dimenzije PIE koreliraju sa pojedinim kategorijama odgovora na pitanje "Tetovaže sam uradio?" To su sledeće kategorije:

- 1) pod uticajem društva
- 2) jer je to moderno
- 3) jer volim da budem upadljiv;

EMOCIONALNI PROFIL I DOŽIVLJAJ TELA KOD OSOBA SA TETOVAŽOM

- 4)jer sa tetovažom izgledam muževnije/ženstvenije;
 5)jer me podsećaju na određene životne periode;
 6)da bih iskazao osećanja prema nekome;
 7)ostalo.

Tabela 11. Korelacija između dimenzija emocionalnog profila i razloga tetoviranja

	t0	t01	t02	t03	t04	t05	t06
inkor	-.140	-.088	-.244	.155	.069	.179	.031
	.286	.504	.060	.237	.260	.172	.814
zaštita	-.059	-.065	-.189	.175	-.004	.150	-.071
	.652	.623	.149	.182	.987	.254	.591
orijent	-.183	.182	.074	-.247	.172	.112	-.130
	.161	.163	.576	.057	.188	.392	.320
lišeno	.309	-.097	-.072	.033	-.053	-.127	.053
	.016	.459	.582	.804	.687	.333	.687
odbac	-.087	.084	.183	-.063	-.091	-.074	.093
	.509	.524	.161	.631	.491	.574	.479
destru	.104	.101	.113	-.157	-.033	-.133	.075
	.427	.441	.388	.231	.805	.310	.568
istraži	-.031	-.097	-.017	.074	-.033	.166	-.091
	.817	.4	.897	.573	.805	.206	.491
repro	-.119	-.153	-.040	.083	.122	.066	-.007
	.365	.244	.763	.529	.354	.617	.960

*U svakoj ćeliji gornji broj predstavlja koeficijent korelacije, a donji njegovu statističku značajnost.

Nisu nađene značajne korelacije dimenzija PIE i razloga tetoviranja, osim na dimenziji Lišavanje gde je nađena, pozitivna značajna korelacija na nivou manjem od 0.05 sa razlogom za tetoviranje: “pod uticajem društva”. Ispitanici koji se tetoviraju pod uticajem društva imaju viši skor na Lišavanju. Izraženost ove dimenzije govori o tome da je osoba “depresivna”, tužna i potištena. To je osoba nezadovoljna sobom i životnim

perspektivama (doživljava osećaj praznine). Oseća se uskraćeno, potisnuto, usamljeno i verovatno je pesimistična, melanholična, očajna, utučena.

Moguće je da na ovakvu osobu društvo može jako uticati. Nezadovoljstvo sobom moglo bi da otvori vrata raznim uticajima, i moguće je da im tuđa rešenja izgledaju uspešnije od sopstvenih, pa se tako i tetoviranje može smatrati jednim od pokušaja da se problemi ličnosti i adaptacije reše.

Razlike u emocionalnom profilu tetoviranih muškaraca i žena

Tabela 12. Poređenje tetoviranih muškaraca i žena u pogledu skorova na PIE (samo statistički značajne razlike)

kog ste pola	AS	SD	t	značajnost
Ori žene	22,60	7,527	3,601	0,001
muškarci	16,07	6,486		
Ag žene	15,83	7,713	-2,568	0,013
muškarci	20,60	7,204		

Iz tabele vidimo tetovirane žene imaju statistički značajno više vrednosti na dimenziji **Orijentacija** od tetoviranih muškaraca, a tetovirani muškarci imaju statistički značajno više vrednosti na dimenziji **Agresija** od tetoviranih žena. Ostale razlike nisu statistički značajne.

Specifikovane jednačine za tumačenje PIE

Primenili smo specifikacione jednačine za predviđanje prisustva/odsustva određenih tipova psihičkih oboljenja i različitih psiholoških karakteristika i dobili smo da tetovirani ispitanici češće nego netetovirani imaju složaj vrednosti dimenzija PIE-a koje ukazuju na mogućnost postojanja poremećaja ličnosti (psihopatija).

Tabela 18. Broj ispitanika u svakoj od grupa koji imaju složaj crta na PIE-u koji ukazuje na moguću psihopatiju, kao i rezultati Hi kvadrat testa povezanosti posedovanja tetovaže i posedovanja složaja crta na PIE-u koji ukazuje na moguću **psihopatiju**.

	Normalan	Složaj crta ukazuje na moguću psihopatiju
Tetoviran	31	29
Nije tetoviran	42	18
Hi kvadrat = 4,232	Značajnost = 0,040	Veličina efekta (Fi koeficijent) = 0,188

Ovakav rezultat je u skladu sa nekim starijim istraživanjima koja su povezivala psihopatiju i tetoviranje. Grumet (1983), Earls i Hester (1967), Gittleston i Wallen (1969) i brojni drugi autori, navode da je tetovaža najčešće povezana sa dijagnozom - poremećaj ličnosti, posebno antisocijalnog poremećaja ličnosti. Karakteristike osoba koje pate od antisocijalnog poremećaja ličnosti, a koje ih možda predisponiraju za tetoviranje, su nedostatak planiranja, impulsivnost, i nemar prema svojoj bezbednosti.

Pored toga nešto veća učestalost među tetoviranim je i osoba čiji složaj crta na PIE-u ukazuje na moguće postojanje neurotičnog poremećaja, kao i na onih čiji složaj crta ukazuje na moguću sklonost ispitanika čestim acting out-ima, međutim ove razlike u učestalostima nisu dovoljno velike da bi dosegle nivo statističke značajnosti koji smo ovde usvojili na uzorku veličine našeg.

Vrste tetovaža

Većina slika koje su imali tetovirani ispitanici je stereotipna i to su uglavnom tribali, koji ne nose nikakvo posebno značenje osim što ispunjavaju svoju estetsku ulogu, česte su i slike raznih životinja i zmajeva koje u većini slučajeva simbolizuju snagu, moć. Postoji i manji broj tetovaža koje bi mogli da svrstamo u kategoriju ljubavne tetovaže, jer se odnose na neku dragu osobu i iskazivanje osećanja prema njoj. Ipak, neke slike imaju nespecifičan sadržaj. Izdvojila bih tu sledeće tetovaže: ime majke na stomaku, ime ćerke, slika otvorenog preloma, nož zaboden u

mišić nadlaktice. Verovatno da sadržaj tetovaže kao i njihov broj i veličina može da ima dijagnostički značaj.

Zaključci

Može se zaključiti da tetovirane osobe u odnosu na netetovirane manje planiraju svoju budućnost i manje su organizovane, pokazuju manje samokontrole, agresivnije su, sklonije prepiranju, buntovnije i nesigurnije su u odnosu sa drugim ljudima, socijalno i emocionalno manje adaptirane, imaju slabiju kontrolu impulsa i više su sklone pustolovinama, više su tvrdoglave, zlovoljne i pokazuju veću sklonost da odbacuju tuđe ideje.

Tetovirani ispitanici koji su se tetovirali pod uticajem društva pokazuju veće nezadovoljstvo sobom, potištenost i neraspoloženje.

Kod tetoviranih ispitanika postoji veća mogućnost postojanja poremećaja ličnosti (psihopatija), veća mogućnost povećane oralne agresije (sklonost psovanju, vređanju drugih).

Što se tice doživljaja tela, tetovirani ispitanici imaju nešto iskripljeniju doživljaj svoje kože nego netetovirani. Može se pretpostaviti da tetovirani subjekti svoju kožu i tetovaže na njoj doživljavaju kao način komunikacije sa okolnom sredinom, pa ona za njih ima drugačiju ulogu od one koju ima kod netetoviranih subjekata. Tetovirani ispitanici imaju manje iskripljen doživljaj tela na dimenziji Prljavo od netetoviranih subjekata pa se može pretpostaviti da tetovirane osobe bolje prihvataju svoje telo.

Iako je tetoviranje postalo jako moderno, da ga neki čak smatraju i nakitom, dobijeni rezultati govore da ipak populacija koja se tetovira ima neke specifičnosti, koje je odvajaju od populacije koja se ne tetovira. Na osnovu rezultata može se zaključiti da tetoviranje, bez obzira na popularnost, nije samo trend vec da obavlja i svoju psihološku funkciju.

Literatura:

- Baškovac – Milinković A. i Bele – Potočnik Ž.(1987). *Profil indeks emocija – priručnik*. Ljubljana, Centar za psihodijagnostička sredstva.
- Burger, T. D., & Finkel, D. (2002). *Relationships between body modifications and very high-risk behaviors in a college population*. College Student Journal
- Earls JH, Hester R. (1967). *Tattooed sailors: some sociopsychological correlates*. Milit Med;

- Fisher S. (1970). *Body experience in fantasy in behavior*. New York. Appoeton Centery-Crofts
- Gittleson NL, Wallen GD, Dawson-Butterworth K(1969). *The tattooed psychiatric patient*. Br J Psychiatry
- Goldstein N. (1979). *Psychological implications of tattoos*. V. J Dermatol Surg Oncol
- Grumet GW. (1983). *Psychodynamic implications of tattoos*. Am J Orthopsychiatry
- Krzysztof M. Kuczkowski (2004). *Tattoo, human identity and new fashion*. Tidsskr Nor Lægeforen
- Pozgain I, Barkic J, Filakovic P (2004). *Tattoo and personality traits in croatian veterans*, Yonsei Med
- Raspa F.R., Cusack J. (1990). *Psychiatric implications of tattoos*. American Family Physician
- Sweetman, P. (2000). *Anchoring the (postmodern) self? Body modification, fashion, and identity*. In M. Featherstone (Ed.). *Body modification*. (pp. 51-76) London, UK

Lidija Đurđić, Bojana Dimitrijević

EMOTIONAL PROFILE AND BODY IMAGE OF PERSONS WITH TATTOO

Abstract

Our investigation's main goal was to present the emotional profile and body image of persons with tattoo. It was conducted on the sample of 120 subjects, among which there was 60 tattooed persons and 60 persons without tattoo. There were 30 women and 30 men in age rang between 20 and 30 years, in both groups. The groups were equaled by the age. We applied the next instruments: The List of Basic Biographic Information, the Emotions Profile Index by Plutchik and the Body Distortion Questionnaire. The assumption we have started from was that the emotional profile and body image of tattooed persons significantly differ from the emotional profile and body image of persons without the tattoo. The hypotheses we have started from were mostly confirmed.

Keywords: *emotional profile, body image, tattoo*